

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Лебедева Л. В. Сучасна інноваційна політика держави в Україні: проблеми та перспективи реформування. *Ефективна економіка*. 2014. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
3. Яковлев А. І. Аналіз стану інноваційної діяльності в Україні та шляхи його поліпшення: ISSN 0374-3896. *Science and Science of Science*. 2018. № 2 (100).
4. Інноваційна діяльність як фактор економічного розвитку малих підприємств. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 2 (12). URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html>

REFERENCES

1. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [in Ukrainian].
2. Lebedeva L. V. (2014). Suchasna innovatsiina polityka derzhavy v Ukraini: problemy ta perspektyvy reformuvannya. *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> [in Ukrainian].
3. Yakovlev A. I. (2018). Analiz stanu innovatsiinoi diialnosti v Ukraini ta shliakhy yoho polipshennia: ISSN 0374-3896. *Science and Science of Science*, 2 (100) [in Ukrainian].
4. Innovatsiina diialnist yak faktor ekonomichnoho rozvytku malykh pidpriemstv. (2014). *Ekonomika: realii chasu - Economics: the realities of time*, 2 (12). URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html> [in Ukrainian].

Матящук Діана Сергіївна

*студент інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Наукова робота присвячена дослідження проблем, що виникають у процесі захисту прав та законних інтересів осіб, що здійснюють господарську

діяльність. Автор проаналізував чинне законодавство, законодавство УРСР та зробив певні висновки.

Ключові слова: захист прав та інтересів, Господарський кодекс України, суб'єкти господарювання

Matiashchuk Diana

*Student of the Institute of Legal Training for the SSU
of Yaroslav Mudryi National Law University*

FORMS OF PROTECTION OF THE RIGHTS AND INTERESTS OF BUSSINESS ENTITIES

The scientific work is devoted to the study of problems that arise in the process of protecting the rights and legitimate interests of persons engaged in economic activity. The author analyzed the current legislation, the legislation of the past USSR and made some conclusions.

Keywords: protection of rights and interests, Economic Code of Ukraine, business entities

На стадії розвитку ринкових відносин в Україні значну роль відіграє проблема захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. З огляду на те, що за останні роки було прийнято чимало нормативно-правових актів у сфері ринкової економіки, які розроблялися поза кодифікованим законодавством, що і спровокувало виникнення суперечностей між ними.

Вдосконалення законодавства щодо захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання суттєво позначається на формуванні ринкових відносин та створенні відповідного економічного середовища для покращення підприємницької діяльності в Україні.

Актуальність теми: Посиленням економічної, політичної, соціальної нестабільності в Україні призводить до порушення прав та інтересів осіб, що здійснюють господарську діяльність. Сфера господарської діяльності постійно поширюється права та законні інтереси суб'єктів господарської діяльності на сьогоднішній день захищені не достатньо. Питання щодо їх захисту регулює велика кількість нормативно-правових актів, через що, дуже часто останні містять

суперечності один відносно одного. Саме тому дана тема є актуальною на сьогоднішній час.

Великий внесок щодо дослідження даного питання зробили такі вчені, як Загнітко О.П., Притика Д.М., Саніахметова Н.О., Шуміло І.А., Беляєвич О.А., Головань І.В., Щербина В. С., Васильєв С.В., Роїна О. М., Кравчук С.Й. та інші.

Кожний суб'єкт господарської діяльності має право на захист своїх прав і законних інтересів, як передбачено у ст. 20 Господарського кодексу України. Відповідно до ст. 15 Цивільного кодексу України кожна особа, у разі порушення, оспорування або ж невизнання свого цивільного права має право на його захист. Також зазначеному праву відповідає зазначений у ст. 13 Конституції України обов'язок держави забезпечувати захист прав усіх суб'єктів господарювання.

Складовим елементом механізму захисту суб'єктів господарювання є форми захисту суб'єктивного права як спосіб вирішення спору між учасниками конкретного правовідношення, що тягне за собою спонукання зобов'язаної сторони до виконання покладених на неї законом або договором обов'язків. Особливої уваги заслуговує неюрисдикційна форма захисту прав та інтересів, оскільки вона в принципі виключає можливість застосування владного примусу однієї сторони стосовно іншої.

Господарський кодекс України не надає чіткого визначення форми захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Він містить лише перелік способів захисту, який не є вичерпним. У ч. 3 ст. 20 вищезазначеного кодексу міститься відсилочна норма, у якій зазначено, що порядок захисту прав суб'єктів господарювання та споживачів визначається цим кодексом та іншими законами.

Варто зазначити, що саме цей порядок визначається здебільшого процесуальним законодавством, а саме Господарським процесуальним кодексом, Кодексом адміністративного судочинства та Цивільним процесуальним кодексом, а також у цьому переліку мають місце такі законодавчі акти як ЗУ «Про третейські суди», ЗУ «Про захист економічної конкуренції» та інші.

Форми захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання можуть здійснюватися як в судовому так і в адміністративному по-

рядку. Проте не можна не згадати такий спосіб правового захисту як самозахист, який має місце у випадках, коли особа, що здійснює господарську діяльність самостійно використовує права надані їй законом або передбачені відповідним договором.

Законний самозахист можна визначити як реалізацію суб'єктивного права власними засобами, без звернення до органів публічної влади. Змінюючись із плином часу самозахист залишається неюрисдикційною формою захисту прав та інтересів, що є альтернативною юрисдикційним. Хотілось би зазначити, що у Цивільному кодексі УРСР 1963 р. такий термін як «самозахист прав» не використовувався. Реальний самозахист допускався лише у стані необхідної оборони, що зазначено у ст. 444, та у випадку крайньої необхідності (ст. 445). Щодо сучасного розуміння та використання такого терміну як «самозахист», то він дістав чіткого визначення у ст. 19 Цивільного кодексу де зазначається, що самозахист- це застосування особою засобів протидії, що не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Особа має право самостійно обрати спосіб самозахисту чи скористатися способом захисту передбаченому договором або актами цивільного законодавства.

Взагалі, самозахист та третейський суд, вважаються первісними формами захисту суб'єктивних прав. Проте недоліком захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, за допомогою третейського суду є те, що він не завжди має місце. Та лише за досягнення згоди двох сторін.

Тому на сьогодні найбільш адаптованими формами захисту є державно-правові, які потребують звернення до органів державної влади. Оскільки це є більш зручним для особи, яка захищає своє право.

З огляду на вищесказане можна зробити висновок, що кожен суб'єкт господарювання має право на захист своїх прав та законних інтересів шляхом, який встановлюється законодавством чи угодою сторін. Таким чином, можна виділити дві основні форми захисту прав та законних інтересів осіб, що здійснюють господарську діяльність: судову та не судову. При чому не судову форму захисту слід розуміти не тільки як таку, що здійснюється через звернення

до несудових органів (органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування), а і через інші позасудові порядки що не є юрисдикційними, наприклад самозахист.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV.

2. Теліпко В. Е., Молдаван В. В. Науково-практичний коментар до Господарського кодексу України. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 528 с.

3. Цивільний кодекс Української РСР від 18.07.1963 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1540-06>

4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

5. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII.

REFERENCES

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 436-IV [in Ukrainian].

2. Telipko V. E., Moldavan V. V. (2011). Naukovo-praktychnyi komentar do Hospodarskoho kodeksu Ukrainy. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

3. Tsyvilnyi kodeks Ukrainskoi RSR vid 18.07.1963 r. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1540-06> [in Ukrainian].

4. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996r. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, art. 141 [in Ukrainian].

5. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 6 lystopada 1991 roku № 1798-XII [in Ukrainian].